

Síðastliðinn sunnudag sat allstór hópur manna í gömlu baðstofunni á Stálpastöðum í Skorradal. Erindi þessara manna í Skorradal var að skoða vöxt trjáplantna þeirra, sem Skógrækt ríkisins hefur gróðursett í kjarrbrekkum þessarar jarðar, sem Haukur Thors gaf til skógræktar fyrir fimm árum. Hundrað þúsund barrviðarplöntur hafa þegar fest rætur þarna í landareign Stálpastaða, og væn viðbót er að hefja vaxtarskeið sitt á landi Hauks Thors í Hvammi. Enginn, sem þekkingu hefur á skógrækt, efar, að barrviðirnir verði búnir að setja sinn svip á hlíðarnar þarna við Skorradalsvatn að 15—20 árum liðnum. Í litlum reit í Háafellshlíð, þar sem fyrst var gróðursett 1938, eru stærstu trén komin á fjórða metra. Engin skynsamleg ástæða er til að efa, að það, sem gróðursett hefur verið síðustu fjögur árin í stórar, samfelldar spildur, dafni eins vel.

Sérstaka athygli gestanna vakti vöxtur Contortafuru, sem sáð var til fyrir aðeins fimm árum og síðar gróðursett í Stálpastaðaskógi. Stærstu plönturnar eru orðnar hnéhárar. Þessi tegund vex miklu hraðar en skógarfura, er hraustari og ber fyrr fræ.

Það er nær einvörðungu gjafafé, er borið hefur uppi skógræktina í Skorradal. Þær gjafir hafa verið gefnar af innlendum mönnum og erlendum. Í stórum reit uppi í hlíðinni eru til dæmis nöfn þeirra hjóna, Ingibjargar og Þorsteins Kjarvals, höggvin á stein og mun vitna um hugsjónir þeirra og höfðingslund um langa framtíð.

★

Þegar gestirnir höfðu glaðzt yfir vexti trjáplantanna í Skorradalshlíðum, bættust í hópinn fleiri menn — bændur úr Skorradal og einn maður úr stjórn Andakilsárvirkjunar. Og í gömlu húsunum á Stálpastaðum var nýtt mál tekið til umræðu. Spurningin, sem um var fjallað, var nánast þessi: Á undirlendi í Skorradal að fara undir vatn?

Svo er mál með vexti, að vatn í Andakilsá hefur í langvinnum þurrkum, bæði sumar og vetur, reynzt of lítið fyrir þá virkjun, sem þar var gerð. Vatnsmælingar þær, sem gerðar voru, hafa reynzt ótraustar. Þess vegna hefur virkjunarstjórn ákveðið að sínu leyti að gera stíflu við neðra enda Skorradalsvatns og hækka í því um tvo metra, en það jafngildir því, að lönd spillast af vatni þremur metrum hærra en nú er. Til þessara framkvæmda var sótt um fjárfestingarleyfi í vor, en þeirri umsókn var hafnað. Áður hafði verið gerð sjötíu sentímetra há stífla, án þess að leitað væri samþykkis bænda og jarðeigenda í dalnum, og nú hefur ekki heldur verið leitað neinna samninga við þá.

Það, sem fram kom á fundinum á Stálpastöðum, var þetta:

1. Viðbótarvirkjun Andakilsárfossa kemur ekki til greina, þótt hækkað verði í vatninu (fulltrúi stjórnar Andakilsárvirkjunar hélt þó

fram, að tvöfalda ætti virkjunina).

2. Ekki hafa verið rannsókuð önnur úrræði til þess að leysa vanda Andakilsárvirkjunar en að gera stíflur á tveim mjsmunandi stöðum.

3. Ekki hefur verið rannsakad og metið, hve mikið eignatjón hlytist af tveggja metra hækku vatnsborðsins.

4. Engrar eignarnámsheimildir hefur verið aflað, en stjórnarskrá landsins kveður svo á, að eignir manna verði ekki hagnýttar öðrum til handa gegn vilja þeirra, nema slík heimild komi til.

5. Allir, sem greiða skatta og skyldur í Skorradal, að tveimur einum undanteknum, hafa á skriflegan hátt sent

Þegar ekki verður séð, að hækku vatnsborðsins sé í rauninni annað en framkvæmd hlíðstæð toppstöð til vara í langvarandi þurrkum, sýnist fórnin, sem krafizt er, allmikil. Vafalaust kæmi og fram krafa um það, að virkjunin keypti á matsverði þær jarðir, sem harðast yrðu úti, greiddi fullar miskabætur og sæi bændunum þar fyrir öðrum bújörðum, sem þeir gætu fellt sig við. Engum blandast hugur um, að við slíka nauðungarsölu yrði stórfjöld eins og til dæmis Fitjar metin á aðra milljón króna. Má því ljóst vera, að stíflugerðin getur orðið býsna dýr framkvæmd, þegar öll kurl koma til grafar.

★

Skorradalsmál

Skógrækt og vatnastríð

mótmæli sín gegn fyrirhugaðri hækku vatnsins til raforkumálaráðuneytisins.

★

Meðal Skorradalsbænda, sem þarna komu saman, voru hreppstjóri sveitarinnar, Höskuldur Einarsson í Vatnshorni, oddvitinn, Sigurður Danielsson á Indriðastöðum, og sýslunefndarmaðurinn, Guðmundur Stefánsson á Fitjum.

Þeir skýrðu svo frá, að við tveggja metra hækku vatnsborðsins myndu vegir báðum megin vatnsins fara í kaf á mjög löngum köflum. Þrjár jarðir yrðu óbyggilegar með öllu og á flestöllum jörðum við vatnið myndi tún og ræktunarhæft land, sem er af skornum skammti í Skorradal, að einhverju leyti fara forgörðum. Í Vatnshorni myndi nær allt tún og ræktunarhæft land fara í vatnið. Bakkakot yrði og óbyggilegt af sömu sökum. Á Fitjum færi 1000 hestburða engi sömu leiðina. Á Stóru-Drageyri myndi mikið af túninu eyðileggjast. Á Grund og í Hvammi færu stórar túnspildur. Í Háafelli, Haga og Vatnsenda færu einnig túnspildur. Í Dagverðarнесi skemmdist ræktunarhæft land, sem helzt er völ á til túnauka. Indriðastaðir misstu ræktunarhæft land. Vandaður sumarbústaður á Litlu-Drageyri færi í vatnið. Bátaskýli í Hvammi færi í vatnið. Þegar Vatnshorn og Bakkakot færu í eyði, hlyti öðrum jörðum framan við Skorradalsvatn að vera mjög hætt sökum einangrunar og fámennis, enda beinlinis lögmál hér á landi, að þegar bæir taka að fara í auðn í afskekktum byggðarlögum, þá er grannbæjunum einnig hætt.

Tjón þessara jarða er með engu móti hægt að bæta. Þótt virkjunin kostaði ræktun á öðru landi í stað þeirra túna, er í vatnið færu, þar sem um nokkra ræktunarhæfa bletti er að ræða, þá yrðu útfærslumöguleikarnir eigi að síður skertir á óbætulegan hátt.

Eðlilega kom fram sú krafa af hálfu Skorradalsbænda, að rannsakað verði til hlítar, hvort ekki væri hægt að fara aðrar leiðir til þess að fullnægja rafmagnsþörf héraðsins. Þar getur margt komið til greina. Órannsakað mun, hvort ekki er eins hagfelld að grafa vatnsósinn niður og fullnægja vatnsþörf virkjunarinnar með því að lækka yfirborð þess á þurrkatímabilum. Hugsanlegt kynni að vera, að vatnsmagnið mætti auka með því veita niður í Skorradal vatni, sem nú fær framrás annars staðar, og þá væri líka fenginn grundvöllur fyrir þá viðbótarvirkjun Andakilsárfossa, sem virkjunarstjórnin lætur sig dreyma um mitt í rafmagnsskortinum. Toppstöð, sem byggist á öðru en vatnsafli, kæmi til athugunar. Loks er á það að líta, að sementsverksmiðja á Akranesi verður aldrei rekin með þeirri raforku einni, sem fæst frá Andakilsárvirkjun, svo að annaðhvort þarf nýja virkjun í héraðinu eða samtengingu við línu frá Sogsfossum, og verður þá ekki séð, að óskynsamlegt væri að framkvæma þá tengingu strax.

Loks viltu Skorradalsbændur harðlega þann hátt, sem hafður hefur verið á undirbúningi þessarar stíflugerðar, sem til umræðu var.

Reynt hefur verið að afla fjárfestingarleyfis til hennar, án þess að hafa nokkurt samráð við þá eða leita við þá samninga. Þeir hafa verið látnir halda áfram framræslu og ræktun þess lands, sem virkjunarstjórn hefur einsett sér að setja undir vatn, ef hennar ráðagerðir ná fram að ganga. Þó hljóta allir að sjá, að það eitt var verjandi að skýra hlutaðeigandi bændum rækilega frá öllu, sem í bígerð var, forða því, að þeir verðu vinnu og fjármagni til ræktunarframkvæmda, sem átti að ónýta, eða jafnvel bygg-

inga, og leggja þeim fé og gefa þeim ráðrúm til þess að rækta tún á öruggum stöðum, þar sem þess var kostur, í stað þeirra ræktunarlanda, sem þeir hlutu að missa. Og auðvitað var skylt að gera nýja vegi í stað hinna gömlu, áður en vatn var sett á þá.

Þannig hefur á óhæfilegan hátt verið að þessu máli unnið og hvorki rannsókuð önnur úrræði en stíflugerð né á neinn hátt tekið það tillit til Skorradalsbænda, sem skylt var, ef hækku vatnsborðsins væri í raun og veru eina úrræðið.

Fulltrúi virkjunarstjórnar á fundinum lét orð falla um það, að ekki væri víst, að vatns-

ir þurrkakaflar kynnu að vera framundan.

★

Það er allra ósk, að stjórn Andakilsárvirkjunar, raforkumálastjórn landsins og raforkumálaráðherra reyni af góðvild og skilningi að leita annarra úrræða rafmagnsmálum Borgarfjarðar til bjargar en að fórna Skorradal. „Það er enginn annar Skorradalur í þessu landi og hvergi í heiminum“, sagði einhver á fundinum í Stálpastaðabaðstofu. Þeim, sem Andakilsárvirkjun eiga, Borgarfjarðarsýslu, Akraneskaupstað og Mýrasýslu, væri og lítil greiði ger með stíflu, sem yrði svo dýr vegna skaðabóta og vegagerðar, sem næmi jafnvel tugum milljóna, að óeðlilegur baggi hlytist af um langa framtíð, séu aðrar og heppilegri leiðir færar. Það getur ómögulega verið Borgfirðingum slíkt metnaðarmál, hvort ljósin og orkan fæst úr borgfirzku vatnsfalli eða til dæmis austan úr Árnassýslu, að það ríði á nokkurn hátt baggamun.

Með góðviljuðu samstarfi hlýtur að finnast viðunandi laus á þessu máli. Verði það annar andi, sem hefur yfirhöndina, mun vanséð, hvenær deilum linnir. Forsjálir menn koma ekki sínum málefnum í óefni að raunalaus. Það ættu þeir að hafa í huga, er fjalla um rafmagnsmálin í Borgarfirði.

Læknaskipti

Þeir samlagsmenn, sem óska að skipta um samlagslækna frá n.k. áramótum, gefi sig fram í afgreiðslu samlagsins í októbermánuði og hafi með sér samlagsbók sína.

Listi um þá lækna, sem um er að velja, liggur frammi hjá samlaginu.

Sjúkrasamlag Reykjavíkur

Auglýsing

Athygli söluskattskyldra aðilja í Reykjavík skal vakin á því, að frestur til að skila framtali til skattstofunnar um söluskatt og framleiðslusjóðsgjald fyrir 3. ársfjórðung 1955 rennur út 15. þ.m.

Fyrir þann tíma ber gjaldendum að skila skattinum fyrir ársfjórðunginn til tollstjóraskrifstofunnar og afhenda henni afrit af framtali.

Reykjavík, 9. október 1956.

Skattstjórnin í Reykjavík.
Tollstjórnin í Reykjavík.

Skattar 1956

Þinggjöld álogð 1956 féllu í gjalddaga 31. ágúst s.l. og falla dráttarvextir á þau gjöld, sem ógreidd verða eftir daginn í dag. Í dag eru því síðustu forvöð til að greiða gjöldin í ár án dráttarvaxta.

Reykjavík, 5. október 1956.

Tollstjóraskrifstofan

Arnarhvoli.